

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. lapkričio 8 d. *

„Apeliacinis skundas — Ieškinys dėl žalos atlyginimo — Per Sąjungos viešųjų pirkimų procedūrą pateikto pasiūlymo atmetimas — Senaties terminas — Pradžios momentas — Termino dėl nuotolių taikymas“

Byloje C-469/11 P

dėl 2011 m. rugsėjo 5 d. pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Evropaïki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE,
įsteigta Atėnuose (Graikija), atstovaujama *dikigoros* N. Korogiannakis,

apeliantė,

dalyvaujant kitai proceso šaliai:

Europos Komisijai, atstovaujamai E. Manhaeve ir M. Wilderspin,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro trečiosios kolegijos pirmininko pareigas einanti R. Silva de Lapuerta, teisėjai K. Lenaerts, J. Malenovský, G. Arestis ir T. von Danwitz (pranešėjas),

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2012 m. liepos 12 d. posėdžiui,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: anglų.

Sprendimą

- 1 Apeliaciniu skundu *Evropaiki Dynamiki – Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE* (toliau – *Evropaiki Dynamiki*) prašo panaikinti 2011 m. birželio 22 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo nutartį *Evropaiki Dynamiki prieš Komisiją* (T-409/09, Rink. p. II-3765, toliau – skundžiama nutartis), kuria atmetas jos ieškinys dėl žalos, tariamai patirtos atmetus pasiūlymą, kurį ji pateikė per viešojo pirkimo konkursą, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutas

- 2 Ieškinio pateikimo momentu taikytinos redakcijos Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio 1 dalyje, kuri procesui Bendrajame Teisme taikoma pagal šio statuto 53 straipsnio pirmą pastraipą, nustatyta:

„Bylos prieš Sąjungą su deliktine atsakomybe susijusiais klausimais nebekeliamos praėjus penkeriems metams po tokio įvykio, dėl kurio norima bylą iškelti. Ieškinio senaties terminas nutraukiamas, jei pradedamas procesas Teisingumo Teisme arba jei prieš iškeliant tokią bylą nukentėjusioji šalis paduoda prašymą atitinkamai Sąjungos institucijai. Pastaruoju atveju byla turi būti iškelta per [SESV] 263 straipsnyje nustatytą dviejų mėnesių laikotarpį; tam tikrais atvejais taikomos [SESV] 265 straipsnio antrosios pastraipos nuostatos.“

Bendrojo Teismo procedūros reglamentas

- 3 Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Nustatyti procesiniai terminai dėl nuotolių pratęsimi dešimčiai dienų, ir tas laikotarpis yra visiems vienodas.“

Faktinės bylos aplinkybės

- 4 2004 m. gegužės mėn. *Evropaiki Dynamiki* pateikė pasiūlymą pagal Europos Komisijos organizuotą viešojo pirkimo konkursą.
- 5 2004 m. rugsėjo 15 d. laišku, kurį *Evropaiki Dynamiki* gavo tą pačią dieną, Komisija šiai bendrovei pranešė, kad jos pasiūlymas atmetas, o atmetimo motyvai susiję su darbo grupės sudėtimi ir pastovumu, pasiūlytomis žinių perdavimo procedūromis užbaigiant projektą bei ne pačiu geriausiu pasiūlymo kokybės ir kainos santykiu. Ji taip pat nurodė, kad *Evropaiki Dynamiki* gali raštu prašyti pateikti papildomos informacijos apie jos pasiūlymo atmetimo motyvus.
- 6 *Evropaiki Dynamiki* prašymu 2004 m. spalio 22 d. laišku Komisija pateikė papildomos informacijos apie jos pasiūlymo vertinimą.
- 7 *Evropaiki Dynamiki* pareiškė ieškinį Pirmosios instancijos teisme (dabar – Bendrasis Teismas) dėl 2004 m. rugsėjo 15 d. Komisijos sprendimo, nurodyto tos pačios dienos Komisijos laiške, atmesti jos pasiūlymą ir sudaryti sutartį su viešojo pirkimo konkursą laimėjusiu dalyviu panaikinimo. 2008 m. rugsėjo 10 d. Sprendimu *Evropaiki Dynamiki prieš Komisiją* (T-465/04) Pirmosios instancijos teismas panaikino šį Komisijos sprendimą dėl motyvavimo trūkumo. Jis nusprendė, kad minėtame laiške ir paskesniuose laiškuose nenurodyti aiškūs *Evropaiki Dynamiki* pasiūlymo atmetimo motyvai.

Procesas Bendrajame Teisme

- 8 2009 m. rugsėjo 25 d. *Evropaiki Dynamiki* faksu pateikė ieškinį Pirmosios instancijos teismui dėl neteisėtai atmetus jos pasiūlymą tariamai patirtos žalos, kurią sudaro bendrasis pelnas, kurį ji būtų galėjusi gauti pagal sutartį, jeigu ši būtų su ja sudaryta, atlyginimo. Be to, ji paprašė atlyginti dėl prarastų galimybių patirtą žalą, nes neteko galimybės vykdyti ginčijamos sutarties ir laimėti kitas sutartis, visų pirma tą, kuri sudaryta su pirmosios sutarties laimėtoju.
- 9 Siuntos, kurią sudarė pasirašytas ieškinio originalas, jo kopijos ir priedai, paketai per kurjerių tarnybą buvo išsiųsti 2009 m. spalio 3 d.
- 10 2009 m. spalio 5 d. Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) kanceliarija pranešė *Evropaiki Dynamiki* patarėjui, kad vis dar negavo siuntos su ieškinio originalu. Tą pačią dieną kanceliarijai pateikti trūkstanti dokumentai ir naujas pasirašyto ieškinio originalas.
- 11 2009 m. lapkričio 16 d. kanceliarija pranešė *Evropaiki Dynamiki*, kad 2009 m. spalio 5 d. pateiktas naujas ieškinio originalas skiriasi nuo jo kopijos, kuri gauta faksu 2009 m. rugsėjo 25 d. Todėl vadovaujantis Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 43 straipsnio 6 dalimi pripažinta, kad ieškinys pateiktas 2009 m. spalio 5 d.
- 12 Dėl šio įvykio *Evropaiki Dynamiki* atsiuntė du laiškus, kuriuose išdėstė priežastis, kodėl ieškinio originalas nepasiekė kanceliarijos per nustatytus terminus, ir aplinkybes, kuriomis kurjerių tarnyba, kuriai buvo patikėta pristatymo užduotis, prarado siuntą. Be to, ji paprašė Pirmosios instancijos teismo pripažinti nagrinėjamą situaciją kaip *force majeure* atvejį ir tai, kad ieškinio originalas pateiktas 2009 m. rugsėjo 25 d., o ne 2009 m. spalio 5 d.
- 13 2009 m. gruodžio mėn. kurjerių tarnyba, kurios paslaugomis naudojosi ieškovė, pranešė *Evropaiki Dynamiki*, kad dingęs siuntinys neatsirado.
- 14 Remdamasi Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 114 straipsnio 1 dalimi Komisija pateikė Pirmosios instancijos teismui ieškinio nepriimtinumą grindžiamą prieštaravimą ir teigė, kad reikalavimo atlyginti žalą senaties terminas pasibaigęs.

Skundžiama nutartis

- 15 Skundžiama nutartimi Bendrasis Teismas pirmiausia nusprendė, kad senaties terminas skaičiuotinas nuo Komisijos sprendimo atmeti ieškovės pasiūlymą pranešimo ieškovei momento, t. y. 2004 m. rugsėjo 15 d. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas nurodė, kad įvykis, dėl kurio reiškiamas ieškinys dėl su viešaisiais pirkimais susijusios atsakomybės ir dėl kurio materializuojasi pašalintojo dalyvio tariamai patirta žala, yra pasiūlymo atmetimas, o ne šio atmetimo motyvų nurodymas. Nors, be abejojimo, 2005 m. rugsėjo 14 d. Pirmosios instancijos teismo nutarties *Ehcon prieš Komisiją* (T-140/04, Rink. p. II-3287) 44, 45 ir 48 punktus galima, kaip nurodo ieškovė, suprasti atvirkščiai, tai negali paneigti minėtos išvados, nes skaitant šiuos punktus reikia paisyti jų konteksto ir loginės struktūros.
- 16 Neleidžiant pradėti skaičiuoti ieškinio dėl Bendrijos deliktinės atsakomybės senaties termino, kol tariamai nukentėjęs asmuo asmeniškai neįsitikins, kad patyrė žalos, teisės pareikšti šį ieškinį išnykimo momentas kistų, nelygu kiekvienos šalies individualus suvokimas apie žalos realumą, o tai prieštarautų teisinio saugumo reikalavimui.
- 17 Šiuo atžvilgiu reikėtų, be to, pastebėti, kad viename iš Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai nusiųstų laiškų ieškovė nurodė mananti, kad Komisijos neteisėtai elgesys pasireiškė nuo 2004 m. rugsėjo 15 d. laiško, kuriuo pranešta apie atmetimą pasiūlymą, išsiuntimo, taigi pati ieškovė netiesiogiai lėmė senaties termino skaičiavimą nuo šio momento.

- 18 Todėl penkerių metų senaties terminas pasibaigė 2009 m. rugsėjo 15 d.
- 19 Toliau Bendrasis Teismas nusprendė, kad Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalyje numatytas terminas dėl nuotolių nepratešia senaties termino. Terminas dėl nuotolių taikomas tik procesiniams terminams, o ne Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnyje numatytam senaties terminui, kuriam pasibaigus išnyksta teisė pareikšti ieškinį dėl deliktinės atsakomybės (šiuo klausimu žr. 2002 m. sausio 11 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Biret ir Cie prieš Tarybą*, T-210/00, Rink. p. II-47, 19 ir 45 punktus ir 2005 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją*, T-28/03, Rink. p. II-1357, 74 punktą bei 2008 m. gegužės 19 d. Bendrojo Teismo nutarties *Transport Schiocchet – Excursions prieš Komisiją*, T-220/07, 15 ir 35 punktus ir 2009 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Cattin prieš Komisiją*, T-194/08, 61 ir 65 punktus).
- 20 Šie du terminai yra skirtingų rūšių ir tai matyti iš teismų praktikos. Procesiniai terminai, kaip antai ieškinio senatis, yra imperatyvūs ir nepriklausantys nuo šalių ar teismo valios. Tačiau teismas negali savo iniciatyva nagrinėti pagrindo, grindžiamo ieškinio dėl atsakomybės senatimi. Be to, skaičiuojant senaties terminą pagal Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį nėra svarbu, ar jis sustabdytas dėl ieškinio pareiškimo, ar dėl prieš bylos iškėlimą pateikto prašymo.
- 21 Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalyje numatyto procesinio termino taikymas lemtų tai, kad senaties terminas būtų skirtingos trukmės, atsižvelgiant į tai, ar nukentėjęs asmuo nusprendė kreiptis tiesiai į Sąjungos teismą, ar į kompetentingą instituciją prieš bylos iškėlimą. Dėl šio skirtumo, kuris nenumatytas Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnyje, senaties termino pabaiga priklauso nuo veiksnio, kuris nėra objektyvus, be to, šiuo skirtumu sudaromos palankesnės sąlygos teismui, o ne taikiam ginčų sprendimui.
- 22 Tai, kad 1995 m. rugsėjo 14 d. Sprendime *Lefebvre ir kt. prieš Komisiją* (T-571/93, Rink. p. II-2379, 26 punktas) Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) nusprendė, jog skaičiuojant ieškinį dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės senaties terminą reikia atsižvelgti į terminą dėl nuotolių, nepaneigia minėtos išvados, nes taip nuspręsta tik tame vieninteliame sprendime.
- 23 Galiausiai Bendrasis Teismas iš to padarė išvadą, kad jam pateikto ieškinio dėl deliktinės atsakomybės, kiek jis susijęs su tariama žala, senaties terminas buvo pasibaigęs, nes jis pareikštas praėjus daugiau nei penkeriems metams po įvykio, dėl kurio keliami byla, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį, ir nereikėjo nagrinėti kitų pagrindų ir argumentų, kuriuos pateikė šalys, įskaitant susijusių su ypatingų aplinkybių arba *force majeure* egzistavimu.
- 24 Dėl ieškovės reikalavimo atlyginti žalą, tariamai atsiradusią praradus galimybę sudaryti kitas sutartis, Bendrasis Teismas nusprendė, kad jis akivaizdžiai nepagrįstas, todėl nereikėjo priimti sprendimo dėl jo priimtimumo.

Šalių reikalavimai

- 25 *Evropaiki Dynamiki* Teisingumo Teismo prašo:
- panaikinti skundžiamą nutartį,
 - visiškai atmesti Komisijos nurodytą nepriimtimumu grindžiamą prieštaravimą,
 - grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą dėl bylos esmės ir
 - priteisti iš Komisijos visas abejose instancijose patirtas bylinėjimosi išlaidas, net jei apeliacinis skundas būtų atmestas.

26 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą ir
- priteisti iš apeliančios abiejose instancijose patirtas bylinėjimosi išlaidas.

Dėl apeliacinio skundo

27 Apeliacinį skundą *Evropaiki Dynamiki* grindžia keturiais pagrindais, susijusiais su Bendrojo Teismo padarytomis teisės klaidomis. Pirmajame ir ketvirtajame pagrinduose nurodoma, kad klaidingai išaiškintas atitinkamai Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnis ir Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalis, skaitoma kartu su minėtu 46 straipsniu. Antrajame ir trečiajame pagrinduose nurodomas vienodo vertinimo ir teisinio saugumo principų pažeidimas.

Dėl ketvirtojo apeliacinio skundo pagrindo

Šalių argumentai

- 28 Pateikdama ketvirtąjį pagrindą, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, *Evropaiki Dynamiki* teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad senaties terminą reikia skaičiuoti nuo sprendimo atmesti jos pasiūlymą pranešimo jai momento, t. y. 2004 m. rugsėjo 15 d. Priešingai nei skundžiamoje nutartyje, minėtoje Nutartyje *Ehcon prieš Komisiją* šis teismas nusprendė, kad senaties terminą reikia pradėti skaičiuoti nuo tada, kai pasiūlymą pateikęs asmuo iš tiesų sužinojo jo pasiūlymo atmetimo priežastis. *Evropaiki Dynamiki* teigia, kad pasiūlymą pateikęs asmuo gali įvertinti sutarties laimėtojo nustatymo procedūros teisėtumą tik nuo to momento, kai jam pranešami Komisijos sprendimo atmesti jo pasiūlymą motyvai.
- 29 Nagrinėjamu atveju Komisijos sprendimo motyvai jai pateikti tik 2004 m. spalio 20–23 d., taigi senaties terminą reikia skaičiuoti nuo 2004 m. spalio 23 d.
- 30 Komisija mano, kad Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos, kai nusprendė, kad senaties terminą reikia skaičiuoti nuo 2004 m. rugsėjo 15 d. Kaip matyti iš skundžiamos nutarties, *Evropaiki Dynamiki* netiesiogiai pripažino, kad šį terminą reikia skaičiuoti nuo šios datos.
- 31 Subsidiariai Komisija nurodo, kad Bendrasis Teismas pateikė teisingą šio termino pradžios momento analizę.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 32 Pagal Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį teisė pareikšti ieškinį dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės išnyksta dėl senaties, jei praėjo penkeri metai po įvykio, dėl kurio norima teikti ieškinį.
- 33 Toks senaties terminas numatytas atsižvelgus, be kita ko, į laiką, per kurį tariamai žalos patyrusi šalis gali surinkti ieškiniui pareikšti reikalingą informaciją ir patikrinti aplinkybes, kuriomis šis ieškinys gali būti grindžiamas (2002 m. liepos 18 d. Nutartis *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją*, C-136/01 P, Rink. p. I-6565, 28 punktą).
- 34 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką šis terminas pradedamas skaičiuoti nuo momento, kai tenkinamos pareigos atlyginti žalą sąlygos, visų pirma kai atlygintina žala materializuojasi (1982 m. sausio 27 d. Sprendimo *Birra Wührer ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 ir 5/81, Rink.

p. 85, 10 punktas; 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) prieš Komisiją*, C-282/05 P, Rink. p. I-2941, 29 punktas ir 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.*, C-51/05 P, Rink. p. I-5341, 54 punktas).

- 35 Aišku, Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį reikia aiškinti taip, kad senatimi negalima remtis prieš žalą patyrusį asmenį, kuris apie šią žalą lėmusį veiksnių sužinojo tik po ilgo laiko, todėl iki senaties termino pabaigos jam nebuvo likę protingos trukmės laiko ieškiniui ar prašymui pareikšti (1985 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Adams prieš Komisiją*, 145/83, Rink. p. 3539, 50 punktas).
- 36 Tačiau SESV 340 straipsnio antroje pastraipoje įtvirtintos sąlygos, su kuriomis siejama pareiga atlyginti žalą, taigi ir ieškinių dėl šios žalos atlyginimo senaties taisyklės, negali būti grindžiamos kitais nei griežtai objektyviais kriterijais (minėto Sprendimo *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.* 59 punktas).
- 37 Taigi, tikslų ir konkrečių faktinių bylos aplinkybių žinojimas nėra sąlyga, kuri turi būti įvykdyta tam, kad būtų pradėtas skaičiuoti senaties terminas (minėtos Nutarties *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi prieš Komisiją* 31 punktas ir minėto Sprendimo *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.* 61 punktas). Be to, nustatant ieškinio dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės senaties termino pradžios momentą neatsižvelgiama į žalą patyrusio asmens subjektyvų žalos realumo vertinimą (minėto Sprendimo *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.* 61 punktas).
- 38 Dėl individualių aktų kylančių ginčų atveju senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo sprendimo poveikio atsiradimo asmenims, kuriems yra skirtas, momento (minėto Sprendimo *Cour Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 30 punktas ir 2009 m. birželio 11 d. Sprendimo *Transports Schiocchet – Excursions prieš Komisiją*, C-335/08 P, 33 punktas).
- 39 Nagrinėjamu atveju *Evropaiki Dynamiki* reikalavimas atlyginti žalą grindžiamas jos per Komisijos organizuotą viešojo pirkimo konkursą pateikto pasiūlymo atmetimu.
- 40 Tokiu atveju, kaip Bendrasis Teismas teisingai konstatavo skundžiamoje nutartyje, o *Evropaiki Dynamiki* to neginčijo, žalą, dėl kurios perkančiajai organizacijai gali atsirasti deliktinė atsakomybė, lemiantis veiksnys yra šios organizacijos sprendimas atmesti pateiktą pasiūlymą. Tokio sprendimo žalingi padariniai atitinkamam pasiūlymą pateikusiam asmeniui atsiranda nuo jo pasiūlymo atmetimo momento. Taigi, senaties termino pradžios momentu iš principo reikia laikyti šio teikėjo sužinojimo apie tokį sprendimą, o ne susipažinimo su šio sprendimo motyvais momentą.
- 41 Atsižvelgus į 36 ir 37 punktuose konstatuotas aplinkybes reikia pripažinti, kad senaties terminas prasidėjo tą dieną, kai *Evropaiki Dynamiki* iš Komisijos gavo laišką, kuriuo informuojama apie tai, kad jos pasiūlymas atmetas, t. y. 2004 m. rugsėjo 15 d. Šiuo atžvilgiu neatrodo svarbu tai, kad apeliante vėliau gavo papildomos informacijos apie jos pasiūlymo atmetimą.
- 42 Šiomis aplinkybėmis nesvarbu ir tai, kad dėl motyvavimo trūkumo Bendrasis Teismas panaikino 2004 m. rugsėjo 15 d. sprendimą minėtu Sprendimu *Evropaiki Dynamiki prieš Komisiją* 2008 m. rugsėjo 10 d. Senaties termino pradžia iš tiesų nesvarbu, ar Sąjungos neteisėtas veiksmas konstatuotas teismo sprendimu (minėto Sprendimo *Cour Holcim (Deutschland) prieš Komisiją* 31 punktas).
- 43 Bet kuriuo atveju *Evropaiki Dynamiki* nenurodė, kad dėl senaties termino skaičiavimo nuo sužinojimo apie Komisijos sprendimą atmesti jos pasiūlymą momento arba šio sprendimo motyvų nenurodymo iki senaties termino pabaigos jai nebuvo likę protingos trukmės laiko ieškiniui ar prašymui pareikšti.
- 44 Tokiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad Bendrasis Teismas pagrįstai nusprendė, jog senaties terminą reikia skaičiuoti nuo 2004 m. rugsėjo 15 d., taigi ketvirtasis apeliacinio skundo pagrindas atmetinas kaip nepagrįstas.

Dėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo

Šalių argumentai

- 45 Pirmajame pagrinde *Evropaiki Dynamiki* teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad Procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalyje numatytas atstumas dėl nuotolių netaikomas Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnyje numatytam senaties terminui. Ji mano, kad terminas dėl nuotolių taikomas visiems ieškinio pareiškimo ar procesinių dokumentų pateikimo terminams. Bendrojo Teismo pateiktas skirtingas „procesinio termino“ ir senaties termino“ vertinimas nepagrįstas nei šių nuostatų tekstu, nei teismų praktika.
- 46 Teismo praktika, kurią Bendrasis Teismas nurodė pagrįsdamas teiginį, kad Procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalis netaikoma senaties terminui, susijusi tik su procesiniais terminais, o ne Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnyje numatytu senaties terminu. Atvirkščiai, minėto Sprendimo *Lefebvre ir kt. prieš Komisiją* 26 punkte Bendrasis Teismas aiškiai nurodė, kad Bendrojo Teismo procedūros reglamento 101–103 straipsniai taikomi byloms dėl deliktinės atsakomybės, taigi ir senaties terminui.
- 47 Komisija teigia, kad Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos, kai nusprendė, kad terminas dėl nuotolių netaikomas senaties terminui, nes šis yra *sui generis* terminas. Ir Teisingumo Teismas, ir Bendrasis Teismas yra nusprendę, kad ieškinio dėl žalos atlyginimo senaties terminas yra pasibaigęs, jei ieškinys pateiktas praėjus penkeriems metams po žalos atsiradimo. Minėtas Sprendimas *Lefebvre ir kt. prieš Komisiją* neatitinka vėliau susiklosčiusios teismų praktikos ir juo negalima remtis, nes jame atskirai nenagrinėtas termino dėl nuotolių taikymo klausimas.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 48 Pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalį terminas dėl nuotolių taikomas procesiniams terminams ir skirtas atsižvelgti į sunkumus, kurių šalims kyla dėl to, kad yra daugiau ar mažiau nutolusios nuo Teisingumo Teismo buveinės (šiuo klausimu žr. 1994 m. birželio 15 d. Sprendimo *Komisija prieš BASF ir kt.*, C-137/92 P, Rink. p. I-2555, 40 punktą).
- 49 Tačiau Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio 1 dalyje numatytas senaties terminas nėra procesinis terminas. Šie du terminai, kaip teisingai nusprendė Bendrasis Teismas, yra skirtingų rūšių.
- 50 Procesiniai terminai numatyti siekiant užtikrinti gerą teisingumo vykdymą, teisinių situacijų aiškumą ir saugumą (šiuo klausimu žr. 1984 m. liepos 12 d. Sprendimo *Moussis prieš Komisiją*, 227/83, Rink. p. 3133, 12 punktą ir 1986 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Barcella ir kt. prieš Komisiją*, 191/84, Rink. p. 1541, 12 punktą). Kita vertus, terminais ieškiniui pareikšti, kaip antai numatytas SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje, ir terminais apeliaciniam skundui pateikti, kaip antai numatytas Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnio pirmoje pastraipoje, siekiama užtikrinti, kad administraciniai ir teismo sprendimai taptų galutiniai, ir taip apsaugoti visuomenės interesus. Darytina išvada, kad procesiniai terminai yra imperatyvūs, o ne priklausantys nuo bylos šalių ar net teismo, o tai, ar jų laikytasi, Sąjungos teismas turi patikrinti savo iniciatyva (šiuo klausimu žr. 1997 m. sausio 23 d. Sprendimo *Coen*, C-246/95, Rink. p. I-403, 21 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 51 Tačiau Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Sąjungos teismas negali savo iniciatyva tikrinti, ar laikytasi senaties termino, ir šį klausimą turi iškelti suinteresuotoji šalis (šiuo klausimu žr. 1989 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Roquette frères prieš Komisiją*, 20/88, Rink. p. 1553, 12 punktą).
- 52 Skirtingai nei procesiniai terminai, nagrinėjamas senaties terminas, lemiantis teisės pareikšti ieškinį išnykimą, priskiriamas prie materialiosios teisės, nes susijęs su galimybe pasinaudoti subjektine teise, kurios atitinkamas asmuo nebegali veiksmingai apginti teisme.

- 53 Be to, Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio 1 dalyje numatyto senaties termino funkcija yra, viena vertus, užtikrinti žalą patyrusio asmens teisių apsaugą, nes jis turi turėti pakankamai laiko surinkti informaciją, kurios reikėtų, jei norėtų pareikšti ieškinį, ir, kita vertus, neleisti žalą patyrusiam asmeniui neterminuotai delsti pasinaudoti teise į nuostolių atlyginimą. Taigi, galiausiai šis terminas skirtas apsaugoti ir žalą patyrusį asmenį, ir už ją atsakingą asmenį.
- 54 Taigi, senatis yra nepriimtino pagrindas, kuris, skirtingai nei procesiniai terminai, nėra imperatyvus, bet panaikina teisę pareikšti ieškinį dėl atsakomybės tik jei atsakovas to prašo.
- 55 Šiuo tikslu Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatyta senaties termino trukmė. Antrame šios nuostatos sakinyje nurodyti įvykiai, kurie sustabdo šio termino eigą, t. y. ieškinio dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės pareiškimas Teisingumo Teisme arba prašymo kompetentingai Sąjungos institucijai pateikimas iki bylos iškėlimo. Aišku, nors šiame antrame sakinyje nurodyti procesiniai jame išvardytų eigą sustabdančių įvykių, prie kurių priskirtas visų pirma procesinis dokumentas, padariniai, juo nenustatomas terminas, per kurį žalą patyrusi šalis galėtų pateikti ieškinį, taigi ir procesinis terminas, nes Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyto senaties termino eigą ši šalis gali sustabdyti ir pateikusi prašymą kompetentingai Sąjungos institucijai iki bylos iškėlimo.
- 56 Be to, pagal 36 punkte nurodytą teismų praktiką senaties terminą galima skaičiuoti remiantis tik griežtai objektyviais kriterijais ir, kaip teisingai nurodė Bendrasis Teismas, šio skaičiavimo negalima diferencijuoti pagal tai, ar šio termino eigą sustabdė ieškinio pareiškimas, ar prašymo pateikimas iki bylos iškėlimo. Terminas dėl nuotolių taikymas senaties terminui lemtų tai, kad senaties terminas būtų skirtingos trukmės, nelygu tai, ar žalą patyrusi šalis nusprendė pareikšti ieškinį Bendrajame Teisme, ar iki bylos iškėlimo kreiptis su prašymu į kompetentingą Sąjungos instituciją, o tai prieštarautų teisinio saugumo reikalavimui, kurio būtina paisyti taikant senaties terminus (minėto Sprendimo *Komisija prieš Cantina sociale di Dolianova ir kt.*, 60 punktą).
- 57 Dėl minėto Sprendimo *Lefebvre ir kt. prieš Komisiją*, kurį *Evropaiki Dynamiki* nurodė pagrįsdama pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą, 26 punkto galimo poveikio reikia pažymėti, kad nors tame sprendime terminas dėl nuotolių pritaikytas išvadai dėl ieškinio priimtino pagrįsti, taikant nenurodyta jokių motyvų, kurie galėtų turėti poveikio pirma nurodytam vertinimui.
- 58 Galiausiai reikia konstatuoti, kad neatrodo, jog Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio 1 dalyje numatytas senaties terminas būtų panašios trukmės, kaip ir su ieškinio ar apeliacinio skundo teikimu susiję terminai, todėl negalima teigti, kad terminas dėl nuotolių taikymas šiam senaties terminui yra būtinas siekiant užtikrinti veiksmingą galimybę pasinaudoti SESV 340 straipsnio antroje pastraipoje numatyta teise į nuostolių atlyginimą.
- 59 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos, kai nusprendė, kad Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalis netaikoma Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio 1 dalyje numatytam senaties terminui. Todėl pirmąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl antrojo ir trečiojo apeliacinio skundo pagrindų

Šalių argumentai

- 60 Antrajame ir trečiajame pagrinduose *Evropaiki Dynamiki* teigia, kad Bendrasis Teismas pažeidė vienodo vertinimo ir teisinio saugumo principus, kai nusprendė, kad Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalis netaikoma Teisingumo Teismo statuto 46 straipsniui.

- 61 Kadangi Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalis yra galiojanti, Bendrasis Teismas turi ją taikyti vienodai. Nors dabar privatūs asmenys ar valstybės narės patiria daug mažiau su terminų laikymusi susijusių sunkumų nei tuo metu, kai terminai dėl nuotolių buvo nustatyti, terminų dėl nuotolių panaikinimas vis dėlto pažeistų Liuksemburge ir kitose valstybėse narėse įsisteigusių bylos šalių ir advokatų vienodo vertinimo principą.
- 62 Kalbant apie teisinio saugumo principą, reikia pažymėti, kad ryšys tarp Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnio ir Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio šiose nuostatose nepaaiškintas, todėl pradėti kitaip taikyti Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalį būtų galima tik pakeitus Procedūros reglamentus, o ne Bendrojo Teismo nutartyje pateiktu išaiškinimu.
- 63 Komisija teigia, kad šie apeliacinio skundo pagrindai nepagrįsti remiantis motyvais, nurodytais dėl pirmojo pagrindo.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 64 Pateikdama antrąjį ir trečiąjį pagrindus *Evropaiki Dynamiki* iš esmės siekia įrodyti, kad šiuo atveju Bendrasis Teismas turėjo taikyti Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalyje numatytą terminą dėl nuotolių.
- 65 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, kad Bendrojo Teismo procedūros reglamento 102 straipsnio 2 dalies taikymas šiuo atveju priklauso, atsižvelgiant į tai, kas konstatuota šio sprendimo 48 punkte, nuo atsakymo į vienintelį klausimą, ar Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnyje numatytas senaties terminas kvalifikuotinas kaip procesinis terminas.
- 66 Šio sprendimo 49 punkte konstatuota, kad senaties terminas nėra procesinis terminas.
- 67 Tokiomis aplinkybėmis antrąjį ir trečiąjį pagrindus, grindžiamus vienodo vertinimo ir teisinio saugumo principų pažeidimu, reikia atmesti kaip nepagrįstus.
- 68 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad nė vieno apeliančios nurodyto pagrindo nepripažinus pagrįstu, reikia atmesti visą apeliacinį skundą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 69 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį, kuri apeliacinėse bylose taikoma pagal šio reglamento 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas iš *Evropaiki Dynamiki* ir ši byla pralaimėjo, iš jos priteistinos bylinėjimosi išlaidos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **Atmesti apeliacinį skundą.**
2. **Priteisti iš *Evropaiki Dynamiki* – *Proigmena Systimata Tilepikoinonion Pliroforikis kai Tilematikis AE* bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.